

SUUNTAVIIIVAT ASIANAJAJAN STATUKSEN SÄILYTTÄMISTÄ KOSKEVIA LUPAHAKEMUKSIA KÄSITELTÄESSÄ

Eettinen valiokunta on laatinut asiasta lausunnon hallitukselle, joka on kokouksessaan 12.5.2000 vahvistanut eettisen valiokunnan kannanotot suuntaviivoiksi asianajajan statuksen säilyttämistä koskevia lupahakemuksia käsiteltäessä.

Eettisen valiokunnan lausunto on seuraava:

SUOMEN ASIANAJAJALIITON HALLITUKSELLE

1. Tehtävä

Suomen Asianajajaliiton hallitus on 8.2.1999 päättänyt lähettää eettisen valiokunnan valmisteltavaksi ja tutkittavaksi kysymyksen asianajajan jäsenyyden säilymisestä Suomen Asianajajaliitossa, kun asianomainen on määräaikaisesti kokonaan poissa asianajajan toimesta.

Valiokunta on päättänyt jättää tarkastelun ulkopuolelle luvallisia sivutoimia koskevan osuuden, koska toimeksianto ei ole sitä edellyttänyt. Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 7 §:ssä on määrätty jäsenelle asetetusta velvollisuudesta pyytää suostumusta, jos hän siirtyy sääntöjen 5 §:n 5 momentin 1. lauseessa tarkoitettuun palvelusuhteeseen ja haluaa edelleenkin toimia asianajajana.

Valiokunta on käsitellyt ja tutkinut asiaa kokouksissaan 6.4.1999 alkaen.

Eettinen valiokunta esittää lausuntoon seuraavaa:

2. Tehtävän keskeiset ongelmat

Suorittamansa valmistelutyön perusteella valiokunta toteaa, että tarkasteltavana olevan asian keskeiset ongelmakysymykset ovat:

- a) Kuinka kauan asianajaja voi olla määräaikaisesti poissa asianajajan toimesta menettämättä jäsenyyttänsä Suomen Asianajajaliitossa ja mitä on pidettävä hyväksyttävänä syynä määräaikaiseen poissaoloon?
- b) Mitä työtä asianajaja voi tehdä määräaikaisen poissaolonsa aikana menettämättä jäsenyyttänsä Suomen Asianajajaliitossa.

3. Asiaa koskevat säännökset

Asianajajalain 3 §:ssä ja Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 3 §:ssä ovat säännökset, milloin henkilö voidaan hyväksyä asianajajaksi. Valmisteltavan tehtävän kannalta on syytä kiinnittää huomiota

Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 5 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan jäseneksi voidaan ottaa asianajotehtäviä ammattimaisesti hoitava tai hoitamaan ryhtyvä Suomen tai jonkun muun Euroopan talousalueen valtion kansalainen. Tämän vuoksi valmisteltavan kysymyksen kannalta on mietitty, milloin henkilö ei enää hoida asianajotehtäviä ammattimaisesti, jos hän on määräjän kokonaan poissa asianajajan toimesta.

Asianajajalain 9 §:n 2 momentin mukaan asianajajan velvollisuutena on pyytää eroa liiton jäsenyydestä, jos hän lakkaa harjoittamasta asianajajan tointa tai jos hänellä lain 3 §:n 4 momentissa mainitusta syystä ei ole enää oikeutta olla asianajajana. Vastaava säännös on Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 44 §:n 2 momentissa, jossa viitataan vielä sääntöjen 5 §:n 5 momenttiin.

Valmisteltavaa tehtävää pohdittaessa on huomioitu myös asianajajalain 3 §:n 4 momentin viimeinen lause, joka kuuluu näin:

"Asianajajana älköön myöskään olko henkilö, joka on sellaisessa toisen palveluksessa tai harjoittaa muuta ansiotoimintaa, jonka voidaan olettaa vaikuttavan haitallisesti hänen itsenäisyyteensä asianajajana".

Suomen Asianajajaliiton sääntöjen 5 §:n 5 momentti vastaa sisällöltään asianajajalain 3 §:n 4 momenttia.

Asianajajalakia koskevan hallituksen esityksen perusteluissa todetaan muun muassa seuraavaa: "Samoin kuin virka tai toimi voi yksityisoikeudellinenkin palvelus tai muu ansiotoiminta haitallisessa määrin heikentää sitä itsenäisyyttä, joka asianajajalta on edellytettävä, eikä asianajajan vuoksi, luopumatta ammatistaan, saisi ryhtyä tällaiseen toimintaan." (HE 3/1958 vp.)

Ratkaistaessa milloin asianajajan jäsenyys voi säilyä edellä mainittujen säännösten mukaan määräaikaisesta poissaolosta huolimatta, on vielä huomioitu hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 2 §:n 2 momentti, joka kuuluu näin:

"Asianajajan tulee esiintyä asiallisesti ja moitteettomasti sekä niin hyvin tehtäviä suorittaessaan kuin muutoinkin välttää kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan."

4. Edellytykset asianajajan jäsenyyden säilymiseksi

Valiokunta katsoo, että asianajaja voi säilyttää jäsenyytensä Suomen Asianajajaliitossa, vaikka hän olisi määräaikaisesti kokonaan poissa asianajajan toimen harjoittamisesta, seuraavilla edellytyksillä:

a) Asianajaja ei suorita missään tilanteessa sellaisia lakimiehen tehtäviä sivutoimisesti, jotka aiheuttavat hänen itsenäisyytensä menetyksen ja jotka ovat vastoin hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 2 §:n 2 momenttia.

b) Asianajajalla tulee olla vakaa aikomus jatkaa asianajotoiminnan harjoittamista päätoimisesti heti sen jälkeen, kun määräaikainen poissaolo asianajajan toimesta on päättynyt.

5. Perustelut

Asianajotoimintaa koskeissa säännöksissä ei ole määritelty mitään aikarajoja, joiden umpeuduttua asianajajan tulisi pyytää eroa liiton jäsenyydestä, jos hän aikoo olla määräajan kokonaan poissa asianajotoimesta.

Jos asianajaja ei täytä edellytyksiä jäsenyytensä säilyttämiseksi, on hänen velvollisuutensa pyytää eroa liiton jäsenyydestä.

Suomen Asianajajaliiton hallituksen aikaisemmasta ratkaisukäytännöstä löytyy yksi tapaus, jossa on otettu kantaa siihen, voiko asianajaja säilyttää liiton jäsenyyden toimiakseen yhdeksän kuukauden ajan erään omaisuudenhoitoyhtiön palveluksessa. Hakemukseen ei voitu suostua, vaan asianajajaa oli kehoitettu hakemaan eroa.

Valiokunta katsoo,

- että asianajajan itsenäisyyden ja riippumattomuuden tulee säilyä kaikissa olosuhteissa.
- asianajajan itsenäisyyden ja riippumattomuuden edellyttävän, ettei asianomainen ryhdy hoitamaan asianajajalle tyypillisiä lakimiestehtäviä asianajajan ammattinimikkeellä jonkun muun lakimiehen kuin asianajajan palveluksessa tai jonkun muun kuin asianajotoimintaa harjoittavan yhtiön palveluksessa sinä aikana, jolloin hän on määräajaksi kokonaan poissa asianajajan toimesta.
- ettei yksiselitteisesti voida määritellä mitään kohtuullista aikaa, jonka umpeenkuluttua liiton jäsenyydestä tulisi luopua, koska tilanteet, joissa asianajaja on määräajan poissa asianajajan toimesta, voivat olla varsin moninaisia ja saattavat johtua myös asianajajasta riippumattomista syistä.
- ettei asianajajan ammattinimitys saa johtaa ulkopuolisia harhaan muun tehtävän yhteydessä.

6. Esimerkkitalanteita

Asiaa käsitellessään valiokunta on pohtinut eräitä esimerkkitalanteita ja esittää niistä seuraavan yhteenvedon:

6.1. Valiokunta katsoo, että asianajajan status säilyy seuraavissa esimerkkitalanteissa, jos asianajaja

a) toimii kansanedustajana tai edustajana EU:n parlamentissa.

b) on äitiys- tai isyyysvapaalla ja hoitaa lapsia sen jälkeen enintään kolmen vuoden ajan.

c) on yhtäjaksoisesti jatkuvalla sairauslomalla enintään kolme vuotta eikä siirry sinä aikana työkyvyttömyyseläkkeelle.

d) suorittaa päätoimisesti jatko-opintoja oikeustieteen lisensiaatin tai oikeustieteen tohtorin tutkinnon suorittamiseksi enintään kahden vuoden ajan.

e) hoitaa päätoimisesti opetustehtäviä kalenterivuosittain enintään neljän kuukauden ajan yliopistossa tai muussa oppilaitoksessa.

f) on työttömänä työnhakijana enintään puolen vuoden ajan ja jatkaa sen jälkeen asianajotoimen harjoittamista.

g) suorittaa jatko-opintoja ulkomailla päätoimisesti enintään yhden vuoden ajan.

h) on estynyt työ- tai muusta sopimuksesta johtuvan kilpailukieltolausekkeen takia asianajajan toimen harjoittamisesta enintään yhden vuoden ajan.

i) toimii toisen tai itsensä omistaman yrityksen johtotehtävissä muun sopimuksen kuin asianajotoimeksiannon perusteella enintään yhden vuoden ajan.

Valiokunta toteaa, että esimerkkitalanteissa mainittuja aikarajoja olisi kuitenkin sovellettava tapauskohtaisen harkinnan perusteella.

6.2. Valiokunta katsoo, ettei asianajajan status säily seuraavissa esimerkkitalanteissa, jos asianajaja

a) siirtyy määräajaksi jonkin muun kuin asianajotoimintaa päätoimisesti harjoittavan yrityksen palvelukseen asianajollisiin lakimiestehtäviin siten, että hän aikoo palata määräajan umpeen kuluttua takaisin asianajotoimen harjoittajaksi.

b) on 6.1.-kohdassa mainituissa tilanteissa poissa asianajajan toimesta siinä mainittuja määräaikoja pidemmän ajan eikä tapauskohtainen harkinta anna aihetta muuhun arviointiin.

Helsingissä 18 päivänä huhtikuuta 2000

Eettinen valiokunta